

ВАСИЛЬ ЙОСИПОВИЧ ДОВЖЕНОК

16 грудня 1976 р. після тяжкої хвороби помер завідуючий сектором слов'яно-руської і середньовічної археології Інституту археології АН УРСР, доктор історичних наук, професор Довженок Василь Йосипович.

Василь Йосипович Довженок народився 24 квітня 1909 р. в селі Крапивна Стародубської волості Чернігівської губернії (нині Стародубський район Брянської області) в сім'ї селянина. В 1928—1930 рр. працював шахтарем на шахті ім. Дзержинського в Донбасі і навчався на курсах по підготовці робітничої молоді для вступу до вузів. Після закінчення музейного відділення Київського художнього інституту в 1934 р. Василь Йосипович працював науковим співробітником Київського історичного музею, одночасно навчаючись в аспірантурі Київського державного університету на кафедрі історії України. З 1938 р. В. Й. Довженок працював в Інституті археології АН УРСР і викладав у Київському педагогічному інституті курс історії СРСР. За дисертаційну роботу «Селянський рух на Правобережній Україні в 40-х роках ХІХ ст.» В. Й. Довженку в 1940 р. присуджено вчений ступінь кандидата історичних наук, а в 1941 р. йому присвоєно звання доцента. В останній передвоєнний рік В. Й. Довженок опублікував ряд наукових праць з історії України («Селянське повстання в Галичині в 1846 р.», «Селянський рух на Правобережній Україні в 40-ві роки ХІХ ст.» та ін.) і одночасно працював над дослідженням давньоруських археологічних пам'яток.

Під час Великої Вітчизняної війни В. Й. Довженок з 1943 по 1945 р. перебував на фронті. За бойові заслуги перед Батьківщиною він був удостоєний урядових нагород.

Після Великої Вітчизняної війни В. Й. Довженок продовжив роботу в Інституті археології АН УРСР на посаді старшого наукового співробітника, а з 1954 р. і до кінця свого життя очолював відділ слов'яно-руської археології.

У післявоєнні роки Василь Йосипович повністю присвятив себе вивченню питань історії і археології давніх слов'ян і Київської Русі. Велику увагу приділяв він вивченню давньоруських міст, городищ і селищ, питанням соціально-економічного розвитку давньої Русі, проблемам формування феодалізму. В 1950 р. вийшла у світ його монографія «Військова справа в Київській Русі», ряд праць, присвячених фортифікаційній справі, системі землеробства в давній Русі, питанням матеріальної і духовної культури.

За роки наукової діяльності В. Й. Довженок написав понад 100 наукових праць. За монографію «Землеробство древньої Русі до середини ХІІІ ст.» (1961 р.) йому в 1962 р. було присуджено вчений ступінь доктора історичних наук. У 1967 р. Василю Йосиповичу було присвоєно звання професора. В 1966 р. вийшла монографія В. Й. Довженка «Древньоруське місто Воїнь», присвячена одній з визначних пам'яток Подніпров'я ХІ—ХІІ ст.

Поряд з науковою роботою В. Й. Довженок проводив велику експедиційну діяльність. Під його керівництвом здійснено розкопки таких відомих ранньослов'янських і давньоруських пам'яток, як Сахнівка, Іванківці, Комарівка, Вишгород, Волинцеве, Воїнь, Чучин, хутір Половецький та ін.

Займаючись науково-дослідною роботою, Василь Йосипович водночас проводив велику науково-організаційну, педагогічну, лекторську, громадську діяльність. Під його керівництвом успішно захистили дисертації понад десяти археологів-славістів. Визнанням заслуг В. Й. Довженка перед славістичною наукою було обрання його в 1965 р. на I конгресі слов'янської археології у Варшаві віце-президентом Міжнародної унії археологів-славістів. В. Й. Довженок за заслуги в розвитку науки нагороджений орденом «Знак пошани».

В. Й. Довженок залишиться в пам'яті товаришів як визначний дослідник, скромна і доброзичлива людина, науковий доробок якого ще довго буде служити на благо вітчизняної і світової науки.